

RESEARCH DESING: QUALITATIVE, QUANTITATIVE AND MIXED METHODS APPROACHES (3RD EDITION)

(NACRT ISTRAŽIVANJA: KVALITATIVNI, KVANTITATIVNI
I MJEŠOVITI PRISTUPI)

JOHN W. CRESWELL
SAGE Publications, Inc., 2009., str. 260

DALIBORKA LUKETIĆ
Sveučilište u Zadru, Odjel za pedagogiju
University of Zadar, Department of pedagogy

Primljeno / Received: 15. X. 2011.

Treće, prošireno i nadopunjeno izdanje jedne od najprodavanijih knjiga u području metodologije istraživanja, *Nacrt istraživanja: kvalitativni, kvantitativni i mješoviti metodološki pristupi* (*Research Desing: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*) autora Johna Creswella predstavlja jedinstvenu komparaciju tri temeljna pristupa istraživanjima u području društvenih i humanističkih znanosti. Autor John Creswell, profesor edukacijske psihologije na Sveučilištu Lincon (Nebraska, SAD) u svom 35-godišnjem profesionalnom radu objavio je više od 11 knjiga iz područja metodologije istraživanja, a autor je i brojnih znanstvenih članaka. Također je jedan od pokretača i urednika uglednog znanstvenog časopisa *Journal of Mixed Methods Reaserch*.

U svom posljednjem uratku John Creswell donosi izuzetno koristan, usporedan pregled najvažnijih spoznaja o temeljnim istraživačkim pristupima unutar jedne metodološke rasprave. U knjizi su, kroz etape izrade nacrt istraživanja, opisani kvalitativni, kvantitativni i mješoviti pristupi istraživanjima u rasponu od početnih filozofskih pretpostavki na kojima se temelje, pa sve do faze izvještavanja i predstavljanja rezultata istraživanja. Temeljno obilježje knjige je sustavan pregled spoznaja, naglašena kvaliteta podataka kojima autor ulazi u srž problematike vezane uz osmišljavanje istraživanja i vrijedni praktični naputci za svaku etapu istraživačkog rada. Knjigu odlikuje jasan i jednostavan stil pisanja, koji je na pravi pogled lišen složene stručne terminologije. Upotrebom jednostavnog jezika autor uspijeva čitateljima približiti temeljne spoznaje i informacije neophodne za praktičnu izradu odgovarajućeg nacrt istraživanja. Konceptija knjige omogućuje čitatelju jasan pregled svakog od pristupa kao i pojedinačno i/ili usporedno razmatranje sva tri pristupa u svakoj od etapa izrade nacrt istraživanja.

Poglavlja čine koncizan sadržaj, koji se proteže od uvodnih napomena, smisleno razrađenih potpogavlja, kratkog sažetka i izbora praktičnih vježbi za čitatelja. Svako

poglavlje završava dodatnim preporukama za čitanje u kojim autor donosi pregled relevantne literature s kratim sažetcima za svaku od bibliografskih jedinica koje prate sadržaj poglavlja. Treće izdanje, u odnosu na prethodna, nadopunjeno je razmatranjem filozofskih pretpostavki svakog od pristupa istraživanju, proširenom raspravom o etičkim pitanjima. Donosi najnovije spoznaje u primjeni mješovitog istraživačkog pristupa, a sadrži i rječnik temeljnih metodoloških pojmova, kao i istraživačke naputke u kojima je vidljivo dugogodišnje istraživačko iskustvo. Uz treće i nadopunjeno izdanje dolazi pomoćni CD sa prezentacijama, pitanjima za raspravu i prijedlogom aktivnosti koje se mogu koristiti u visokoškolskoj nastavi iz područja metodologije istraživanja, čime ova knjige postaje nezaobilazan sveučilišni priručnik.

Knjiga je podijeljena u dva dijela. U prvom dijelu, *Preliminarna razmatranja* (*Preliminary considerations*), autor kroz četiri poglavlja objašnjava određene korake o kojima istraživač mora razmisliti pri razvoju prijedloga i plana istraživanja.

Prvo poglavlje, *Odabir nacrt istraživanja* (*The Selection of a Research Design*), na svom samom početku pojašnjava definicije i razlike kvantitativnih, kvalitativnih i mješovitih metoda istraživanja, nakon čega se razmatra koncept nacrt istraživanja sa svojim sastavnim dijelovima. Polazeći od pretpostavke da su prva dva pristupa istraživačima dobro poznati, ukratko se opisuje povijesni razvoj mješovite metodologije. Naglašava se da u planiranju istraživanja istraživač mora donijeti odluku o odabiru odgovarajućeg pristupa na temelju općeprihvaćenih filozofskih spoznaja, problema istraživanja, specifičnih zadataka istraživanja, osobnom iskustvu i uzimajući u obzir publiku kojoj je istraživanje namijenjeno.

U drugom poglavlju, *Pregled literature* (*Review of the Literature*), je objašnjena uloga i značenje dostupne literature prilikom odabira teme i artikulacije istraživačkog problema. Posebna vrijednost ovog poglavlja jest u praktičnim savjetima o upotrebi i oslanjanju na literaturu i definiranju ključnih pojmova unutar kvantitativnih, kvalitativnih ili mješovitih istraživačkih nacrt. Na stvarnim primjerima pokazani su načini sažimanja i pozivanja na dosadašnje teorijske spoznaje u sva tri pristupa. Na kraju poglavlja autor donosi prijedlog kako najbolje i najpreglednije organizirati prikupljene izvore koji se planiraju koristiti u istraživanju.

Upotreba teorije (*The Use of Theory*) je tema trećeg poglavlja, a neposredno se nadovezuje na poglavlje o pregledu literature. Oslanjanje na teorijske pristupe i postavljenje primjernog teorijskog okvira od iznimne je važnosti za kvalitetan nacrt istraživanja. Osim objašnjenja deduktivnog i induktivnog pristupa, karakterističnog za sva tri istraživačka pristupa, u poglavlju su pokazani i primjeri kako i na koje sve načine teorijski okvir postaje dio pisanog prijedloga istraživanja.

Poglavlje *Strategije pisanja i etička razmatranja* (*Writing Strategies and Ethical Considerations*) donosi niz praktičnih savjeta o tome kako pisati i razviti naviku pisanja, kako stilski oblikovati rečenice i sl. Poglavlje započinje isječcima teksta iz stvarnih, publiciranih istraživanja, u kojima je vidljiva različita upotreba stilova pisanja. Iako nema prihvaćenog pravila kako pisati, jer pisanje je umijeće, ipak valja voditi računa o elementima koji moraju biti zastupljeni pri elaboraciji plana istraživanja, a koje autor navodi u funkciji podsjetnika. Istraživači se u svom radu moraju voditi etičkim kodeksom, čije prihvaćanje i primjena reguliraju ispravnost i regularnost provođenja istraživanja. Etička pitanja je važno razmotriti i na njih odgovoriti kako bi istraživanje smatrali znanstveno korektno provedenim.

Nakon preliminarnih razmatranja kroz prva četiri poglavlja dolazimo do drugog dijela knjige, *Oblikovanje istraživanja* (*Designing Research*), koji obuhvaća sadržaj od petog do desetog poglavlja. U ovom dijelu donosi se objašnjenje praktičnih postupaka u različitim fazama nacrt istraživanja s obzirom na kvalitativni, kvantitativni ili mješoviti metodološki pristup.

Peto poglavlje, naslovljeno *Uvod* (*The Introduction*), posvećeno je "Uvodu", važnom i nezaobilaznom dijelu svakog znanstvenog rada. Na koji način koncipirati uvod i što sve uvodna cjelina treba sadržavati da bi pružila dostatne informacije, autor pokazuje na tzv. *modelu nedostatka* (eng. Social science deficiency model). Pet nezaobilaznih komponenti dobrog uvodnog dijela su: (1) utemeljenje problema istraživanja, (2) pregled literature kroz veće tematske cjeline, (3) identificiranje nedostataka u prijašnjim istraživanjima, (4) relevantnost studije/istraživanja i (5) cilj i svrha istraživanja.

Odabir i formulacija cilja istraživanja (*The Purpose Statement*) predmet je razmatranja u šestom poglavlju. Formulacija cilja istraživanja, po autorovim riječima, je najvažnija izjava svakog istraživanja. Posebna vrijednost ovog poglavlja je u odabiru nekoliko ciljeva istraživanja i njihovoj analizi s obzirom na dominantni istraživački pristup. U kvalitativnim istraživanjima, cilj istraživanja odnosi se na jedan središnji fenomen i postavljanje njegove privremene definicije. Riječi koje se koriste su uglavnom *otkriti*, *razviti*, *razumjeti* i odnose se na jezik koji ne uspostavlja poveznice već znači određenu radnju. Karakteristika formulacije cilja istraživanja u kvantitativnom pristupu je izreći teoriju koja se testira, kao i postaviti mogući odnos varijabli. U studijama koje koriste mješoviti istraživački pristup formulacija cilja istraživanja ovisi o slijedu mogućih odnosa kvalitativnih i kvantitativnih metoda, a koja su pojašnjenja u ovom poglavlju.

U nastavku se razmatraju *istraživačka pitanja i hipoteze* (*Research Questions and Hypotheses*), kojima se pojašnjava formulirani cilj istraživanja. Kvalitativni istraživači postavljaju jedno središnje istraživačko pitanje, s nekoliko mogućih potpitanja. Za kvantitativna istraživanja istraživačka pitanja predstavljaju odnos između varijabli, a hipoteze pružaju predikciju mogućeg ishoda ili rezultata. U mješovitom pristupu je formulacija istraživačkih pitanja specifična. Pitanja se mogu odnositi na sadržaj ili proceduru istraživanja, a obuhvaćaju integraciju i prožimanje kvantitativnih i kvalitativnih elemenata. Autor donosi pregled nekoliko postojećih modela za formulaciju pitanja mješovitih istraživanja.

Osmo poglavlje pod nazivom *Kvantitativne metode* (*Quantitative Methods*) posvećeno je isključivo primjeni kvantitativnih metoda u ispitivanjima i eksperimentalnim nacrtima istraživanja. Kratki pregled postupaka u ispitivanjima započinje raspravom o ciljevima, određivanju populacije i uzorka, karakteristikama istraživačkih instrumenata, odnosima varijabli, istraživačkim pitanjima, posebnostima i koracima statističke obrade i interpretacije rezultata. Nadalje u pregledu eksperimentalnih nacrt istraživanja objašnjene su vrste eksperimenta, postupci obrade podataka i načini interpretacije rezultata eksperimentalnog nacrt istraživanja. Poseban dio odnosi se na pitanja i kriterije vezane uz utvrđivanje valjanosti i pouzdanosti kvantitativnih istraživanja.

Kvalitativni postupci (*Qualitative Procedures*) naziv je devetog poglavlja u kojem se prikazuju postupci kvalitativnog pristupa temeljeni na filozofskim polazištima, strategijama i metodama prikupljanja podataka, analize i interpretacije, u svojoj osnovi drugačijim od kvantitativnog pristupa. Priznajući postojanje velikih razlika u koncipiranju

moćućih nacrtu kvalitativnog istraživanja, autor nam daje jedan opći pregled kvalitativne metodologije. Navode se osnovna obilježja ovog tipa istraživanja: odvijanje istraživanja u prirodnom okruženju, sudjelujuća pozicija istraživača, prikupljanje podatka pomoću više metoda, uzimanje u obzir subjektivnih stavova sudionika istraživanja, upotreba teorije kao "leće" za promatranje problema istraživanja i visok stupanj interpretativnosti dobivenih rezultata. Posebno je razmotrena uloga istraživača s obzirom na prijašnje iskustvo, osobnu uključenost i osjetljiva etička pitanja.

Konačno, kao logičan nastavak prethodnih, u posljednjem poglavlju, pod naslovom *Postupci mješovite metodologije (Mixed Methods Procedures)*, prikazane su specifičnosti primjene mješovitih istraživačkih metoda u području znanosti. Prema autoru, primjena mješovite metodologije je izazov zbog pokušaja nadilaženja ograničenja koja postoje u primjeni kvantitativnih i kvalitativnih metoda. Prikazano je šest mogućih modela mješovitog pristupa, objašnjene su strategije prikupljanja podataka, kao i struktura pisanog istraživačkog izvještaja ovisno o odabranom modelu.

Kako donijeti odluku o odabiru kvalitativnog ili kvantitativnog pristupa u nacrtu istraživanja? Kako prezentirati i objaviti rezultate istraživanja za znanstveni časopis ili disertaciju? Ovo su samo neka od pitanja na koja odgovor možete potražiti u ovoj knjizi. Knjiga "Nacrt istraživanja: kvalitativni, kvantitativni i mješoviti metodološki pristupi" je koristan i praktičan metodološki vodič za sve one koji se bave istraživanjima, od početnika do iskusnih istraživača. Stil pisanja i usredotočenost na suštinu, te popratni interaktivni sadržaji čine djelo primjerenim za korištenje na metodološkim kolegijima od preddiplomske razine do naprednih doktorskih programa.